

молодої еліти, що нині формується, очевидні. Головна із них та, що вона зростає і формується, хоч і у суперечливих, але в українських реаліях, пов'язує своє майбутнє з Україною та її народом. Сучасна молодь віддає перевагу громадській самоорганізації, яка є висхідним пунктом державотворення та формування громадянського суспільства. Вона не сприймає різного роду бюрократично-мобілізаційних технологій, що тотально використовувалися компартійною номенклатурою у радянську добу. Нова українська політична еліта, яка нині формується, має своє переважно українсько-європейське бачення перспектив розвитку держави та суспільства.

Українські реалії уже сьогодні вимагають формувати політичну еліту за конкурсом, з фахівців-професіоналів, які постійно бажують і здатні самоудосконалюватися. Вони знають закони суспільно-політичного розвитку, вміють застосовувати ці знання на практиці, дотримуються політичної коректності, не прагнуть перемоги над опонентом за всяку ціну, здатні до компромісів тощо. Іншими словами, вони наділені всіма ознаками, що характерні для еліт з високим рівнем політичної культури, додержуються таких цінностей як непідкупність, моральність, справедливість, вихованість та професійна підготовленість.

Одним з найскравіших завдань нової української політичної еліти постає проблема викорінення проявів корупції, яка пронизала всі сфери суспільного, у тому числі й політичного життя. При цьому слід підкреслити, що для боротьби з корупцією недостатньо, хоча й важливо, щоб вищі посадові особи були зайняті порядними людьми. Небезпека криється в їхньому оточенні. У цьому контексті важливою є не тільки наявність нормативно-правової бази боротьби з корупцією, але і створення таких умов, які виключали б саму можливість її появи. «Протистояти корупції і тиранії треба до того, – застерігав один із батьків-засновників, третій президент США (1801–1807) Томас Джефферсон, – як вони оволодіють нами. Краще взагалі не пускати вовка у вівчарню, ніж сподіватися, що зумієш вирвати йому зуби і кігті після того, як він туди зайде» [3, с. 535].

В українських реаліях боротьба з корупцією ускладнюється тим, що вона охопила всі елітотворчі шаблони – знизу до верху. За гроші сьогодні можна купити по-суті все – депутатський мандат, міністерське крісло, різного роду звання, посади тощо. Корумпованість політичної еліти не тільки руйнує зсередини допоки ще слабку українську державність, але і гальмує формування громадянського суспільства, його основних інститутів, які покликані сприяти всебічній реалізації особи, її інтересів та устремлень.

Архіважливим завданням нової політичної еліти постає розробка консолідаційної ідеології, ключовими цінностями якої стали б патріотизм, гуманізм, демократія, соціальна

справедливість, котра спроможна ідеологічно об'єднати український Захід і Схід.

Таке об'єднання важливе ще і тому, що наявний ідеологічний плюралізм багато в чому штучний, а нерідко удаваний і не віддзеркалює реальну картину життя. Значна частина сучасної української політичної квазіеліти продовжує використовувати уже випробувані у недалекому радянському минулому засоби введення в оману українських громадян. Найпоширенішими серед них є обіцянки робити для людей добро і благо, а насправді робити протилежне, тобто збагачуватися самим і думати про те, як би залишитися володарювати і у майбутньому.

Прикро констатувати, але ця формула володарювання допоки є найпоширенішою у діях і думках сучасної української політичної еліти. Це, у свою чергу, ще більше поглиблює проблему бідності. Вихід із замкненого кола, у якому багаті України стають все багатшими, а бідні стають ще біднішими, покликана вказати нова українська політична еліта, яка уже сьогодні відверто й послідовно відстоює європейський цивілізаційний вибір.

1. *Аристотель*. Політика. Афинская полиция / Аристотель. – М.: Мысль, 1997. – 458 с. 2. *Вовканич С.* Еліта – найбільш конвертована валюта / С. Вовканич // Віче. – 1997. – № 5. – С. 121–131. 3. *Джефферсон Т.* Заметки о штате Виргиния / Т. Джефферсон // Антология мировой политической мысли: в 5 тт. – М.: Мысль, 1997. – Т. 1: Зарубежная политическая мысль: истоки и эволюция. – 830 с. 4. *Желтов В. В.* Теория власти / В. В. Желтов. – М.: Флинта: МПСИ, 2008. – 584 с. 5. *Кочубей Л.* «Політична еліта» і «політичний клас»: класичні та сучасні підходи до визначення понять / Л. Кочубей // Політичний менеджмент. – 2008. – Спецвип. – С. 24–32. 6. *Липинський В.* Листи до братів-хліборобів / В. Липинський // Філософія політики: [хрестоматія]: в 4 тт. / [авт.-упор. В. П. Андрущенко (кер.) та ін.]. – К.: Знання України, 2003. – Т. 3. – С. 91–106. 7. *Лук'яненко Л. Г.* Не дам згинуть Україні! Документально-біографічне видання / Л. Г. Лук'яненко. – К.: Вид. Культуролог. центр «Софія», 1994. – С. 495–496. 8. *Переломов Л. С.* Конфуций: жизнь, Учение, судьба / Л. С. Переломов. – М.: Наука, 1993. – 478 с. 9. *Платон*. Государство. Закон. Политика / Платон. – М.: Мысль, 1997. – 700 с. 10. Політична енциклопедія / [редкол. Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін.]. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 801 с. 11. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка формування, тенденції розвитку: [монографія] / [за заг. ред. Рудича Ф. М.]. – К.: Парламентське вид-во, 2010. – 336 с. 12. *Согрин В. В.* Управляемая демократия: американский вариант / В. В. Согрин // Общественные науки и современность. – 2004. – № 6. – С. 112–121. 13. *Шевченко Тарас*. Зібрання творів: у 6 т. / Тарас Шевченко. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 1: Поезія 1857–1847. – 784 с. 14. *Якименко Ю., Жданов І.* Україна у ХХІ столітті: виклики для політичної еліти / Ю. Якименко, І. Жданов // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 9(45). – С. 2–11.

Андрій Окара

Українська еліта на тлі Майдану гідності*

У статті висвітлюється суспільно-політична ситуація, яка склалась у зв'язку з організацією Майдану у листопаді – грудні 2013 року. Аналізуються дії представників української влади і опозиції, а також самоорганізація громадян України.

The article is devoted to the analysis of the socio-political situation emerged in connection with the organization of the Maidan in November–December 2013. The actions of the Ukrainian government and opposition as well as the self-organization of the citizens of Ukraine are analyzed.

Найцікавішим, що народила українська груднева революція 2013 року, став Майдан. Не той студентський, що за ЄС та євроінтеграцію. Не той, що за опозиційні політичні партії та опозиційного триголового лідера. А той, що виник

після кривавого злочину режиму – після майже біблійного (з Євангелія від Матфія) «избиения младенцев» – розгону студентського Євромайдану в ніч на 30 листопада.

* Автор дякує Т. Воропаєвій у підготовці статті до друку.

Попередні майдани були проти маленької геополітичної зради діючої влади – відмови підписати договір про асоціацію з ЄС (наслідки якого, слід зазначити, не такі вже й однозначні для України). Головний Майдан має не стільки економічне чи геополітичне, а, насамперед, екзистенційне вмотивування – не стільки за ЄС чи проти Митного Союзу, Кремля й Путіна. А проти несправедливої влади, проти нелегітимних та незаконних дій державних бандюків, проти нелегітимності усієї тої неофеодальної системи, що гарних, розумних, роботящих, креативних людей, які мають у душі Образ Божий, перемелює на фарш або перетворює на бидло, люмпенів, кріпосних, звіро-людин, що живуть виключно інстинктами.

Цей «Майдан гідності» виник тоді, коли люди побачили та відчували, що влада своїми діями розірвала суспільний договір із суспільством і втратила легітимність, тобто моральне право керувати країною. Майдан – як давньоруське віче, як козацька Січ, як демонстрація власної гідності, як засіб народу сказати владі «ні», як апофеоз громадянського суспільства. І для історії цей Майдан має набагато більше значення, ніж те, в якому форматі буде зафіксований компроміс між владою та опозицією і чи відправлять у відставку уряд Азарова [1].

Отже, 30 листопада 2013 р. влада втратила власну легітимність. Опозиція мала певний час для того, аби виказати власну зрілість – адекватність та ефективність політичних кроків, наявність стратегічного мислення, рішучість, відповідальність, системним підходом. Слід підкреслити, що чимало опозиціонерів, членів опозиційних фракцій у Верховній Раді, – люди з інноваційним мисленням, пасіонарії, розумні та моральні політики, щиро зорієнтовані на створення майбутнього, просто приємні люди. Але опозиція в цілому – з того самого тіста, що й влада. Вона – в Матриці, вона – частина Системи. Вона бореться, насамперед, за владні повноваження, а не за зміну соціальної системи. Вона прогавила свій шанс – взяти на себе відповідальність за управління країною та створити Тимчасовий Уряд Народної Довіри. Вікно можливостей було навстіж відкритим лише 1 грудня – за день після побиття студентів. На вулиці Києва і обласних міст вийшло понад 1 млн. людей, армія та силовіки хитались, влада почувалась розгублено, Партія регіонів та її фракція у Раді почали сипатись – Інна Богословська тиражувала свій праведний гнів на весь світ, підстав жахатись розколу країни чи регіонального сепаратизму майже не було, европолітики вжахнулись жорстокості української влади (тож гіпотетично готові були визнати Тимчасовий Уряд), будинок КМДА було захоплено відважними радикалами – на чолі з журналісткою, що свідомо шукає собі долі Жанни д'Арк. (До речі, будинок КМДА на Хрещатику – єдиний з усіх захоплених, з якого можна керувати країною, – там є канали урядового зв'язку).

Але опозиція на той час не розуміла, чим легальність (правова характеристика) відрізняється од легітимності (категорії моральної та трансцендентної), тому продовжувала вимагати відставки уряду та політичного характеру Януковича. Але останній чомусь не поспішав робити собі характері.

Наступний раз віконце можливостей привідкрилось для опозиції за тиждень, в неділю 8 грудня, на наступному Народному Віче. Але тоді все було набагато гірше та безнадійніше: влада оговталась, провалила голосування у Верховній Раді за недовіру уряду, поборолася розкол та вільнодумство у своїх лавах, почала готувати радикальні сценарії (поряд з якими «Северодонецьк-2004» просто відпочиває). Правда, вже стояв Майдан та знову в центр Києва

вийшло понад 1 млн. людей. Але опозиція продовжувала вражати народ своєю сміливістю, конструктивністю, відчайдухістю, вмінням брати на себе відповідальність, неординарністю політичних кроків.

Наступної неділі, 15 грудня, вікно можливостей вже було забито великими цвяхами – наче труна на похороні, а провал на довиборах у Верховну Раду в одномандатних округах опозиційних кандидатів теж не додав їм оптимізму. Тому особливо ніхто вже не вимахувався і не загрожував владі власним радикалізмом. Навіть кудись поділись кричалки «Банду геть!» та «Зека геть!». Слід зазначити, що за весь цей час значно зросла акторська майстерність лідерів опозиції, одного з яких тепер точно можна брати в театр – в ампула трагіка. Також не спрацювала карго-гімно-технологія. Якщо проспівати гімн навіть 5 тисяч разів, воріженьки чомусь не гинуть і нікуди не діваються – перевірено на практиці. (Зазначу, що український гімн справді дуже сильно єднає людей між собою. Нічого подібного не було, нема і не може бути з російським гімном: чи то «Боже, Царя храни», чи то ельцинський – без слів на музику Глінки, чи то радянський «Союз нерушимый», чи то оновлений міхалковський «Россия – священная наша держава, Россия – любимая наша страна» – вони про відносини між людиною та царем, людиною та державою-абсолютом. Український – він про людей, в яких немає власної держави, але через це їхня солідарність лише міцнішає).

Проте, дуже добре, що опозиція не спробувала ліквідувати режим. (Навіть Лех Валенса зазначив, що немає в Україні лідера, здатного повалити нинішню владу). Бо якщо не відчуваєш власної легітимності, власної сили, власного права, наданого народом та Провидінням, то краще не берись. Тим більше, головна війна, яку програла опозиція, – смислова. *Вона, фактично, дезертувала зі смислового, інтелектуального, концептуального, когнітивного поля бою, відсторонилась од формування порядку денного.* От, приміром, взяли б вони владу. І що з нею робити далі? Чи варто цим людям докоряти за те, що вони не «сверхчеловеки» і не юлі тимошенки?

Та в ситуації, коли одна частина політичного істеблішменту – звірі, а інша – імпотенти, сфокусувалось питання про суб'єктність Майдану. Виявилось, що Майдан – то не масовка, звезена опозицією. То не активісти опозиційних партій (такі, звісно, є, але вони – лише частина, причому, не більша). То не бомжі чи бездільники, яким по приколу тиняться під музику в центрі Києва. То дуже вмотивовані, цілеспрямовані, розумні, усвідомлені люди. За підрахунком Валерія Пекаря, на Майдані представлено не менш, як 2 сотні громадських організацій: половина – з Києва, половина – з інших регіонів [2].

На Майдані нема головного, нема вертикальної субординації, нема жорсткого примусу. Але є умови для формування «мережевого суб'єкта», є зачатки нового суспільства, прояви нової соціальності, нової етики, які вкрай важливі для творення Майбутнього. Серед іншого, слід зазначити такі важливі фактори:

1. Самоорганізація – на основі індивідуальної суб'єктності та вмотивованості.
2. Солідарність – на основі спільних цінностей, спільного бачення майбутнього.
3. Взаємодопомога, синергетична взаємодія, домінування горизонтальних зв'язків.
4. Довіра та братське ставлення – це розповсюджується на усіх «своїх», включаючи незнайомих.

5. Ненасильницький характер соціальних відносин.

6. Готовність страждати за братів та побратимів, за ідеї, ідеали та цінності.

Українська влада ненавидить Майдан і намагається його розігнати. Кремль – з шаленим екзистенційним жахом уявляє, що то буде, якщо мільйон вмотивованих людей із залізними діжками, в яких так швидко згорають навіть мокрі дрова, вийде на Красну площу і розставить намети на Мавзолеї. Опозиція ж його ревнує, бо саме там можуть народитись нові обличчя – нова контреліта, яка посує їх на опозиційному полі. Опозиція на Майдані Незалежності контролює насамперед сцену (тобто зміст розмов) і частину захоплених будівель. Але без її участі Майдан не може виявляти власну суб'єктність, бо хто такі громадські активісти та розумні інтелектуали – поруч з народними депутатами та майбутніми кандидатами в президенти?

Головна зрада Майдану – це його приватизація найслабкішими людьми з опозиції. Це якщо з цього вибуху людської енергетики нічого не народиться. Якщо всі роз'їдуться – без конкретних наслідків та домовленостей. Якщо все стане пустоцвітом.

Той факт, що серед лідерів опозиції немає єдиного та беззаперечного харизмата, може зіграти в позитив – бо була б спокуса знову закохатись в «доброго царя» – як то сталося у 2004 році. А так – спрацьовує така собі політична гіпоксітерапія: людина з хворобами легенів спеціально дихає повітрям зі зниженою долею кисню, аби починали працювати навіть судинки, які давно не працюють (піонером цього лікувального методу в Україні є, до речі, батько Ольги Богомолець; метод відомий також під назвою «Горный воздух»).

Так і на Майдані: на тлі недоугої, поміркованої та ревнивої опозиції починають працювати технології самоорганізації, пасіонарії створюють нові проекти, активно і предметно думають про перезаснування країни, про «перезавантаження» системи, про Установчі Збори, про нову Конституцію та модель влади, про нову країну та нову реальність. На Майдані повинні народитись кілька нових політичних партій нового (суб'єктного) типу, громадських рухів та експертних угруповань, зацікавлених у створенні нової країни.

Україні ніколи не щастило з владою. Але з опозицією теж не дуже й то щастило. Нинішня опозиція, себто народні депутати з фракцій «Батьківщини», «Удару», «Свободи», близькі за поглядами позафракційні, а також навколполітична частина політичного класу (політтехнологи, політичні журналісти, політичні лобісти), в умовах революції 2013 р. виконують насамперед посередницькі, сервісні та організаційні функції: стають грудьми перед «беркутом», розставляють на Майдані намети-приймальні свого імені, намагаються очолити Майдан, але той живе за своїми законами і люди звідти дуже роздратовані нерішучістю вождів.

На жаль, опозиціонерами не осмислена та функція, яку б вони могли ефективно виконувати: бути «політичним інтерфейсом» протесту – представниками Майдану і всього громадянського суспільства перед владою. Як єдине ціле, опозиція відстає од Майдану і ревнує його до майбутнього – підозрює, що в недалекому майбутньому саме ці люди – хай поки що маловідомі, не зорганізовані, але енергійні, відчайдушні та креативні, посувають її на електоральному полі.

Революційних функцій (повалення режиму, створення паралельних органів влади) та смислотворчих за опозицією

на цій революції не помічено (окрім контролю сцени Майдану та того, що з неї говориться та співається). Також опозиції не вдалося впоратись з функцією мобілізації людей на Майдан зі Сходу України (в 2004 році «східняків» на Майдані було помітно більше).

Але зараз не про це. Опозиція – це дуже різні люди. Когось особисто я люблю та поважаю, з кимсь – дружу, когось – вважаю людиною з майбутнього, когось – хитрим заробітчанином. Хтось здається мені надзвичайно розумним та компетентним, хтось – одномірним. Хтось – кинув мене на гроші.

Але зараз усім вам, усій опозиції, треба створити міцний щит захисту для усіх протестантів. Влада використовує цинічну технологію: по одному висмикує активістів протестів (особливо в регіонах) і втихаря «гасить» та репресує їх – поки ніхто не бачить, поки усі гальмують, мовчать, не помічають або не звертають уваги. Проти когось заводять кримінальні справи, чийсь бізнес тупо «потрошать», когось звільняють з роботи, виганяють з інституту, залякують, психологічно чи адміністративно тиснуть.

На шоу «Шустер», на усіх інших популярних телевізійних та радіошоу, куди запрошують представників опозиції, треба використовувати стратегію солідарного захисту. Згадаймо легендарне «Один за всіх і всі за одного». Римський полководець та державний діяч Катон Старший усі свої промови у сенаті завершував фразою: «Carthaginem esse delendam», себто «Карфаген мусить бути зруйнованим».

Приблизно з такою ж настирливістю опозиційні депутати-публічні спікери повинні починати свої виступи на ток-шоу з оприлюднення хоча б одного конкретного факту – як влада розправляється з активістами протесту. Приміром, так: «Шановний ведучий, перед тим, як відповісти на ваше питання, хочу звернути увагу всіх глядачів (слухачів) на факти зловживання владою та політичні переслідування проти громадських активістів. В такій-то області такі-то громадяни притягнені до кримінальної відповідальності за те, що на мирній демонстрації несли перевернуті портрети президента та прем'єра (власники такого-то ресторану отримали «наїзд» податкової за те, що привезли машину з гарячими обідами на Майдан; директор такої-то агрофірми отримав «наїзд» з районної санслужби за те, що подарував на Майдан кілька мішків гречки та діжку меду). Ось моє депутатське звернення – щодо перевірки законності діяльності прокуратури (податкової, санслужби) стосовно цього випадку. Ганьба політичним розправам з мирними громадянами! Рано чи пізно усі чиновники, що перевищують свої повноваження та виконують злочинні накази нелегітимної влади, предстануть перед законом! А тепер я відповім на ваше питання». Інший опозиціонер – розповідає про інший факт зловживання. І так – щоб жоден факт свавілля та репресій не залишився б невисвітленим. І не слід боятись, що опозиціонерів перестануть звати на рейтингові ток-шоу, бо усі ЗМІ борються за рейтинг. А шоу, в якому без опозиціонерів між собою дискутують Олена Бондаренко, Вадим Колесніченко та нова зірка ток-шоу Олег Царьов, навіть на сухарі для ведучих не заробить.

Можливо, опозиції варто було б створити централізовану базу даних усіх скривджених владою за допомогою Майдану в Києві та майданам в регіонах. В межах Штабу національного спротиву створити групу (центр), яка б займалась збором, перевіркою та систематизацією інформації про факти морально-психологічного, фізичного, юридичного, адміністративного насильства над активістами

та жертвувателями Майдану, над учасниками протестів (можна зробити на основі Координаційного центру правової допомоги). Залучити кілька менеджерів та юристів (можливо, з помічників депутатів), створити сайт (бажано), кул-центр (якщо кількість звернень виявиться надто великою) або просто контактні телефони – для звернень скривджених. (Бажано, щоб в акції на паритетних засадах взяли б участь представники усіх трьох опозиційних партій та фракцій). Максимально широко розповсюдити інформацію про проект. Розподіляти ті чи інші перевірені випадки переслідувань серед опозиційних народних депутатів, орієнтуючись на фактор регіональної прив'язки. Кожний факт тиску на людей, який мав місце, підкріплювати однотипним депутатським зверненням у відповідні органи влади. З приводу кожного факту тиску готувати резюме – для оголошення депутатом-публічним спікером на популярних ток-шоу. Кожен факт тримати на контролі і, за необхідності, повертатись до його розголосу або публічно відзвітуватись – як те чи інше порушення прав людини виправлено (звісно, за згоди самого скривдженого чи ображеного).

Тільки в такий спосіб, коли головною технологією стане солідарність та координація зусиль усіх живих душ, можна відбити атаку бісівського війська, а потім – народити нову

країну. Саме таке братське ставлення до незнайомих, але близьких за духом людей може стати підмурком тої України, про яку всі мріють: Україна – як солідарність усіх живих душ – проти «тітушок», тобто тих, в кого душа вмерла, завмерла, заснула чи навіть ніколи не народжувалась. Бо нову країну здатні заснувати лише люди з живими та прекрасними душами [3].

Не виключено, що Майдан – це прообраз отого новітнього суспільства, актуального у XXI столітті, яке зараз всі шукають та моделюють. І події грудня 2013 року в центрі Києва, які в усьому світі спостерігають у прямому ефірі, стануть переламними не лише для історії України, але й для людства в цілому, оскільки тут-і-зараз народжуються нові відносини, нові соціальні формати, нові моделі Царства Божого на Землі.

1. *Окара А.* Майдан як українське чудо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/okara/52b1cb1b5785f/>. 2. *Окара А.* Технологія спротиву репресіям влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/okara/52b4a82bdf825/>. 3. *Окара А.* Кого родит революція-2013? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/okara/52bc008f2d0c4/>.

Борис Петруньок

Роль еліти в процесі етнічної мобілізації

У статті досліджується місце еліти в процесах етнічної та етнополітичної мобілізації, а також процес формування національної спільноти.

This paper investigates the local elites in the process of ethnic and ethno-political mobilization, and the process of formation of a national community.

Поняття етнічної мобілізації зазвичай використовується для характеристики цілого ряду явищ у процесі розвитку етнічних і національних спільнот. Відповідно, можна побачити досить багато різночитань як у трактуванні самого терміна, так і окремих його визначальних складових. Загалом, етнічна мобілізація – це термін із галузі етносоціології та етнопсихології. «Етнічна мобілізація – термін, прийнятий для визначення цілеспрямованої діяльності, пов'язаної з активізацією етнічної ідентифікації, формуванням і розповсюдженням ідей об'єднання всіх представників того чи іншого етносу. Кінцева мета етнічної мобілізації – організація дій, спрямованих на етнічне самоутвердження і самовизначення» [4].

З даного визначення випливає висновок, що етнічна мобілізація фактично переслідує цілі національної спільноти, характеризує процес політизації етнічності. Якщо опиратися на класичну роботу Дж. Родшильда «Етнополітика: концептуальні рамки», на яку, зокрема, посилається О. Картунов, то процес політизації етнічності означає, що спільнота починає політизувати власні цінності, відстоювати їх засобами політики («політика є корисною для здоров'я їхніх культурних цінностей»). У цьому ж контексті слід говорити про те, що реально вираження політизації етнічності знаходить у реальній зовнішній політиці. Етнічні й національні спільноти стають активними її суб'єктами. Вони легітимізують чи делегітимізують політичні системи, уряди, рішення і т. д. Політизація етнічності виступає логічним продовженням етнічного ренесансу (культурно-духовного відродження спільноти). Загалом політизація етнічності розглядається

в якості трьохскладового процесу: 1) набуття політичної свідомості (перш за все, елітою), 2) етнічна мобілізація, 3) вихід на політичну арену (здійснення реального впливу; політична суб'єктність).

У даному випадку саме мобілізаційна складова виступає ключовою – набуття елітою політичної свідомості є її початковим етапом (можна говорити про мобілізацію в середовищі еліти), а активні політичні дії є результатом мобілізації, і саме вони, в першу чергу, характеризують її ефективність. Політизація цінностей, насправді, не є суто формальною процедурою. Тут ми говоримо про модифікацію певних ціннісних культурних символів, артефактів, практик і т. д., коли їх відстоювання можливе лише у формі політичних вимог суверенітету. Відповідно успішність такої модифікації гарантує (чи не гарантує) успішність спільноти як політичного суб'єкта.

У більшості дослідників основною рушійною силою процесу політизації етнічності, головним його мотиватором визначається якраз політична еліта. При цьому основні відмінності у розумінні даного феномена виявляються у механізмах впливу на спільноту і природі мотивів самої еліти.

Перше, про що треба сказати у цьому випадку, – це те, що в загальнотеоретичному плані більшість сучасних науковців роблять свої висновки на основі відносно недавніх (поточних) історичних прикладів. Так, справедливо говорять про етнічний ренесанс в епоху падіння імперій в середині-кінці ХХ століття. Останньою такою значною подією фактично є розвал СРСР. Ми спостерігаємо мобілізацію і політизацію етнічності в ряді спільнот, які отримують суверенітет і